№ 5 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 12

1905

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 12 № 5

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—5 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մաշող մի երևոյթ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Ամուսնութեան վերաբերեալ նոր կարգադրութեան առիթով. Թատրօն և երաժշտութիւն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՄԱՇՈՂ ՄԻ ԵՐԵՒՈՅԹ

Այն բազմաթիւ գանգատները, որոնք հասնում են մեզ զանազան տեղերից, ցոյց են տալիս, որ գողութիւնները մեր երկրում ոչ միայն չեն վերջանում, այլ շատ տեղերում նրանք ընդունել են այնպիսի սովորական երևոյթների բնաւորութիւն, որոնց մարդիկ կամայ-ակամայ պէտք է ընտելանան, իբրև անխուսափելի չարիքի: Մենք կարողութիւն չունէինք տեղ տալու թղթակցութիւններին և նկարագրելու այն բազմաթիւ փաստերը, որոնց ենթարկվում է մեր երկրի ազգաբնակութիւնը: Թղթակցութիւններից շատերը նոյն իսկ այն կարծիքն էին յայտնում, որ գողութիւնների սաստկանալու պատճառով գիւղացիները ստիպված պէտք է լինեն նուազացնելու և սահմանափակելու իրանց տաւարապահութիւնը, որովհետև անկարելի է պահապաններ ունենալ գիւղական հողերի և արօտների ամեն մի կէտում և հսկել տնային կենդանիների վրա ամեն մի կտոր հողում:

Բնական է մի առարկութիւն, թէ ինչու գողութիւնների համար չեն գանգատվում գիւղական վարչութեան կամ աւելի բարձր ատեաններին: Գանգատվել են և գանգատվում են: Բայց փորձը ցոյց է տուել, որ գանգատներով շատ քիչ բան է շահում գիւղացին: Ժամանակը անցնում է, իսկ գողացված տաւարը չէ վերադարձվում, գողութեան հետքերը ոչնչանում են և զրկանքը մնում է անվերադարձնալի:

Մի քանի տեղերում գիւղացիները յետ են ստանում իրանցից գողացված իրերը և անասուններին բոլորովին ուրիշ ճանապարհներով, որոշ տուգանք կամ վարձատրութիւն խոստանալով վերադարձնողին: Շատ դէպքերում յայտնի են այն անձնաւորութիւնները, որոնք կատարել են գողութիւնը, բայց ոչ ոք չէ վստահանում նրանց հալածել: Ուստի զրկվածները երբեմն դիմում են միջնորդների և մի որոշ վարձատրութիւն հանելով միջնորդի կամ հէնց գողացողի օգտին, յետ ստանում իրանց ապրանքը: Մեր մասնացոյց արած այդ երևոյթը մեր իրականութեան ծանր և տխուր արտայայտութիւններից մէկն է, որը մաշում է և քայքայում մեր ազգաբնակութեան տնտեսական ոյժերը: Եթէ մեզ քաղաքացիներիս համար դա այնքան խոշոր բան չէ երևում, գիւղական կեանքում նա շատ մեծ և էական նշանակութիւն ունի: Եւ հրապարակի վրա դնելով գողութիւնների փաստը, մենք կը ցանկանայինք, որ աւելի կատարեալ և խելացի միջոցներ մշակված լինէին նրանց թիւը և տարածումը նուազեցնելու համար, քան եղել է մինչև այժմ մեր երկրում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մամուլի համար, ինչպէս յայտնի է, նոր օրէնքներ են մշակվում և մինիստրների կոմիտէը, որքան կարելի էր հասկանալ լրագիրների մէջ տպված լուրերից, որոշել է այն սկզբունքները, որոնց պիտի համապատասխանէ նոր օրէնսգիրքը: Ռուսաստանում 40 տարուց աւել է, ինչ գոյութիւն ունի մամուլին աւելի ազատ ասպարէզ և հաստատ իրաւական կացութիւն տալու հարցը: Դա ժամանակի հասունացրած անհրաժեշտ պահանջներից մէկն է, և ռուսաց լրագրութիւնը շարունակ վերադառնում էր այդ հարցին, մի կողմից նկարագրելով գոյութիւն ունեցող դրութեան բոլոր բացասական կողմերը և միւս կողմից ցոյց տալով, թէ ինչ հանգամանքների մէջ մամուլը կարող է լիովին համապատասխանել իր նշանակութեան և կատարելիք դերին: Բնական է, որ այդ հարցը այժմ մանաւանդ շատ լարն է ռուս մամուլի ուշադրութիւնը, երբ արդէն հարցը օրէնսդրական շաւղի մէջ է դրված և մենք շուտով կիմանանք, թէ ինչ վիճակ է պատրաստվում Ռուսաստանի մամուլի համար: Ահա ինչ է ասում այդ առիթով «Наши Дни» լրագիրը.

Ի՞նչ վիճակ է մեզանում սպասվում «վեցերրորդ մեծ պետութեան» և ի՞նչ ընծայ կը բերէ ներկայ տարին տպագրական խօսքին. կը տա՞յ նա մեր «ցանկութիւնների կատարումը», թէ կը մերկացնէ մեր երկար յոյսերի ամբողջ անպտղութիւնը: Կը շնորհէ՞ նա մամուլի կատարեալ ազատութիւն, թէ աւելի հաստատ, աւելի ծանր շղթայ կը դարբնէ: Այս հարցերին չի պատասխանի «աստուածների սիբիլլիներից» և ոչ մէկը: Ապագայի գաղտնիքները ծածկված են մի շուշի մէջ, իսկ այսօրվայ օրը մեզ ոչ մի ցուցմունք չէ տալիս ապագայ օրերի մասին:

Բայց ինչ էլ լինի ապագան, մամուլի ամեն մի գործիչ լաւ զգում է, թէ ինչ է հարկաւոր մամուլի բարօրութեան և զարգացման համար: Եւ ահա ռուս լրագրի յօդուածագիրը այսպէս է ձևակերպում մամուլի աշխատաւորների բաղձանքները.

Թող մեզ դատեն ամենախիստ օրէնքներով, թող մեզ պատասխանատուութեան ենթարկեն ամենաչնչին սխալի և ստութեան համար,—բայց թող մեզ տան ինքնապաշտպանութեան իրաւունք, տան իրաւունք ասելու այն, ինչ պահանջում են մեր սիրտը, խիղճը և միտքը: Թող մեզ դատեն Դրակօնի օրէնքներով, բայց թող դա լինի հրապարակական, հասարակական դատարան: Միայն օրէնքի կատարեալ ոյժը պահպանելու այս ճշմարիտ միջոցը կարող է տալ մեր հայրենի մամուլին արժանաւոր նշանակութիւնը:

Եւ որովհետև երկար տարիների ընթացքում բոլոր լաւագոյն ռուս հասարակական և գրական գործիչների բաղձանքը հէնց այս իսկ ձևի մէջ է արտայայտվել, այսինքն, որ որոշ ու պարզ օրինակութիւնը տիրէ մամուլը կառավարող սկզբունքների մէջ, ուստի պէտք է յուսալ, որ նոր մշակվող օրէնսդրութիւնն էլ այս շատ արդարացի ոգով ներշնչված կը լինի:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ամուսնացողներից առողջական վիճակի պաշտպանող վկայական պահանջելու շրջաբերական կարգադրութիւնը, որ նորերս արձակել է Էջմիածնի սինոդը, Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի նախաձեռնող առաջարկութեան համաձայն, կենսական բազմազան երևոյթներ շօշափող և հետևանքներով հարուստ մի կարևոր խնդրութիւն է անշուշտ: Մամուլի էջերում համակրական ընդունելութեան հանդիպեց այդ նորմուծութիւնը, քննվեց հասարակական բարքերի և առողջապահութեան տեսակէտից: Թող ներվի ինձ այստեղ իրաւաբանական տեսակէտից լուսաբանել Սինոդի այդ հրամանի էութիւնը և ունենալիք գործնական նշանակութիւնը:

Մեր եկեղեցու տիրող կանոնական ամուսնական իրաւունքը ամուսնադրման պահանջների շարքում իբրև ընդհանուր կարգ եւ անհրաժեշտ պահանջ ամուսնացողների լաւառողջ լինելը ուղղակի չէ դնում: «Իբրև ընդհանուր կարգ և անհրաժեշտ պահանջ» եմ ասում, որովհետև մի և նոյն ժամանակ ամուսնանալուց առաջ որոշ հիւանդութիւններ և տկարութիւն ունենալը նոյն կանօնական իրաւունքը ամուսնութիւնը լուծելու բաւարար հիմք է համարում, որով կողմնակի կերպով եւ պայմանաբար ընդունում է, որ ամուսնական կապակցութիւնը կատարելապէս հաստատուն համարելու համար ամուսնացողներից առողջութեան որոշ վիճակ է պահանջվում, սակայն այս պահանջը միմիայն ամուսիններից մէկի բողոքի, պսակը լուծելու ցանկութեան դէպքում է հանդէս գալիս և անպայման պահանջի բնաւորութիւն չունի: Ահա թէ ինչու մինչդեռ ամուսնացողներից պահանջվում է հասակի և ծագման վկայական (քանի որ որոշ հասակի և ազգակցական չը հասութեան բացակայութեան պահանջները անպայման, անհրաժեշտ նշանակութիւն ունեն), առողջական վիճակի վկայական չէր պահանջվում:

Սինոդին ուղղված իր յայտարարութեան մէջ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանը խնդրել է Աստրախանի թեմի համար սահմանել «զպահանջումն բժշկական վկայականի վասն առողջութեան արանց խնդրողաց զպսակ ամուսնութեան», (տես Սինոդի օրագրութեան պատճէնը «Մշակի» անցեալ տարվայ № 266): Սինոդն էլ շրջաբերական հրաման է արձակում՝ «Պահանջել յարանց բնակելոց ի քաղաքս և ի մտանելն նոցա յամուսնութիւն զվկայութիւն բժշկի վասն առողջութեան նոցա»: Ուրեմն կարգադրութիւնը բժշկական վկայական ներկայացնելուն է վերաբերում և չէ որոշում, թէ այդ վկայականի բովանդակութիւնից ի՞նչ կախում ունի հոգևոր ատեանից ամուսնադրութեան թոյլտւութիւն տալը կամ չը տալը: Սինոդի հրամանում ոչինչ չէ սահմանված, թէ վկայականը ծրպիսի հիւանդութիւններ պիտի մատնացոյց արած լինի, որ ամուսնանալու խնդիրը մերժվի *):

Եւ հասկանալի է թէ ինչու Սինոդը միմիայն այդքանով պիտի սահմանափակէր իր հրամանը: Որոշ հիւանդութեան դէպքում ամուսնանալու իրաւունքից մէկին զրկելը անհատի ամուսնական իրաւունակութեան (Rechtsfähigkeit, правоспособность) մի այնպիսի զգալի սահմանափակումն է, որ ծանրակշիռ կանոնադրական պարագայ հանդիսանալով, Սինոդի իրաւասութիւնից վեր է: Յայտնի է, որ Սինոդը լոկ կառավարիչ (ադմինիստրատիւ) և դատող մի հաստատութիւն է և զուրկ է կանօնադիր իշխանութիւնից: Պարտաւոր լինելով իր գործունէութեան ընթացքում անշեղ կանօնապահ մնալ՝ Սինոդը նոյն կանօնը փոփոխելու կամ լրացնելու իրաւունք չունի. այս իրաւունքը մեր եկեղեցու հիմնական սկզբունքների համաձայն՝ միմիայն նոյն ինքն եկեղեցուն, այսինքն եկեղեցու ամբողջ համայնքին է պատկանում և արտայայտվում է կեանքում ժողովների և սովորոյթի գործունէութեամբ: Կարգադրել, որ ամուսնանալու խնդիրքին պէտք է կցել խնդրողի նաև առողջական վիճակի որպիսութիւնը նկարագրող մի բժշկական վկայական,—Սինոդը կարող է. բայց այս կամ այն հիւանդութեան պատճառով վատառողջ մարդուն ամուսնանալու իրաւունքից զրկելու կանօն սահմանելը Սինոդի իրաւասութիւնից բարձր մի գործ է: Անշուշտ Սինոդին լաւ յայտնի է իր ունեցած իշխանութեան տեսակն ու չափը, և յիշեալ վարչական հրամանով մեր ամուսնական կանօնական իրաւունքում մի նոր կէտ աւելացնելու դիտաւորութիւն նա չէ ունեցած, այլ, իր իրաւաբանութեան սահմանում մնալով, լոկ բժշկական վկայական ներկայացնելու կարգադրութիւն է արել, առանց վատառողջների ամուսնական իրաւունակութիւնը շօշափելու: Նկատելու է, որ նոյն իսկ իր իրաւասութեան սահմաններում Սինոդը սահմանափակ ձև է տալիս իր կարգադրութեանը, միմիայն քաղաքացիների և տղամարդկանց համար վկայականի պահանջ սահմանելով. և այս զգուշութիւնը անշուշտ խոհեմութիւն պիտի համարել. լաւ բանն էլ կեանքում զգուշաւոր աստիճանաւորութեամբ և մանաւանդ շրջանըկատութեամբ պէտք է ներմուծել: Գիւղերի համար, ուր շատ անգամ տարիներով բժշկի երես չեն տեսնում, ներկայ պայմաններում բժշկական վկայական պահանջելը անմտութիւն կը լինէր. իսկ կանանց նկատմամբ պահանջ չը դնելը անշուշտ աչքի առաջ ունի նահապետական ամօթխածութեան և կին-բժիշկների սակաւութեան հանգամանքները, որ բժշկական քննութեան ենթարկվելու խոչընդոտներ են հանդիսանում:

Սակայն և այնպէս գործնական կեանքում Սինոդի այն կարգադրութիւնը մեծ և ընդհանուր առմամբ ցանկալի հետևանքներ է ունենալու: Նա յիշեցնելու է ամուսնանալու միտք ունեցողներին իրանց առողջական վիճակը նախապէս քննութեան ենթարկելու կարևորութիւնը: Այնուհետև, թէև անուղղակի կերպով, բայց և այնպէս անշուշտ ակնյայտնի հիւանդ մարդկանց ամուսնանալուն որոշ խոչընդոտ է հանդիսանալու այս կարգադրութիւնը: Շատերը իրանց ունեցած հիւանդութիւնների, նրանց վարակիչ և ժառանգականութեան տեսակէտից վտանգաւոր լինելու մասին իմանալով՝ բարեխղճութիւն կունենան ինքնայօժար կամքով հրաժարվել կամ յետաձգել ամուսնանալը: Ուր բարեխղճութիւնը լուռ կը մնայ, այնտեղ կը գործէ իր վտանգաւոր հիւանդութիւնները ուրիշին յայտնելուց քաշվելու և խուսափելու զգացմունքը: Վերջապէս դիմացի կողմն էլ անշուշտ հետաքրքրվելու է բժշկական վկայականի բովանդակութիւնով և փեսացուի հիւանդութիւնների մասին իմանալով, բնականաբար սովորաբար հրաժարվելու են նրա հետ ամուսնանալու ցանկութիւնից: Սինոդի կարգադրութիւնը նախապատրաստող, հող պատրաստող մի խրողութիւն է՝ որոշ հիւանդութեան տէր մարդկանց ապագայում պատշաճաւոր ճանապարհով որոշ դէպքերում ամուսնանալու իրաւունքից զրկելու կանօն սահմանելու համար: Այսպիսով ժամանակի ընթացքում կարմատանայ ժողովրդի գիտակցութեան մէջ, կիւրացվի և կենդանի սովորոյթի ոյժով պարտադիր կանօն կը դառնայ մեր ամուսնական իրաւունքի այս կարևոր փոփոխութիւնը: Նոյն ժամանակի ընթացքում կը մշակվի և կը որոշվի ամուսնացողների լաւառողջ լինելու պահանջի կանօնական բանաձևը իր բոլոր կողմերով. մինչդեռ Սինոդի ներկայ կարգադրութիւնը, լոկ վկայական ներկայացնելն ի նկատի ունենալով, յիշեալ պահանջի մասին ոչինչ չէ տնօրինում. այնպէս որ եթէ մէկը ցանկար այդ կարգադրութիւնը իբրև այդպիսի մի պահանջ դնող կանօն ընդունել (որ, ինչպէս ասացի, սխալ կը լինէր) և գործադրել, կը տեսնէր, որ անհնարին բան է, քանի որ այս կողմից ոչ մի որոշ հրաման Սինոդի կարգադրութիւնը չէ պարունակում: Չը մոռանանք՝ թէ նոյն կենդանի սովորոյթի ճանապարհով վերջին տասնեակ տարիների ընթացքում որքան փոփոխութիւններ և բարեփոխութիւններ են կատարվել մեր եկեղեցու կանօնական, մանաւանդ ամուսնական իրաւունքի մէջ:

Սիրական Տիգրանեան

*) Բժշկական գաղտնապահութիւնը այս դէպքում բնաւ չէ խախտվում, որովհետև բժիշկը նոյն ինքն հիւանդի դիմումով է վկայականում արձանագրում նրա ունեցած հիւանդութիւնները, վկայականը իրան հիւանդին է տալիս և ուրիշ ոչ ոքի այդ հիւանդութիւնների մասին ոչինչ յայտնելու չէ: Ուրեմն բժիշկը գաղտնապահ մնալու իր պարտաւորութեան դէմ զանցառու չէ լինում: Այնուհետև ինքը հիւանդն է դառնում վկայականի միակ տէրը և հոգևոր ատեանին նոյնը ներկայացնողը: Իսկ եթէ վկայական խնդրողը բոլորովին լաւառողջ մարդ է և բժիշկը արձանագրելու է, որ իրան դիմողը ոչ մի հիւանդութիւն չունի, այս դէպքում նոյն իսկ գաղտնապահութեան մասին խօսք էլ ի հարկէ չէ կարող լինել:

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

(«Թագի համար» դրամայի ներկայացումը.—Սիրողների ներկայացումներ Արաքսեանի և Մուրաշկօյի թատրօններում.—Թատրօնական լուրեր):

I

Երկուշաբթի, յունվարի 10-ին, հայոց դրամատիկական խումբը ներկայացրեց Ֆրանսուա Կոպպէի «Թագի համար» դրաման: Այդ պիեսի ներկայացումը հասարակութեան համար անսպասելի մի բան էր, որովհետև այդ օրը նշա-

նակված էր Տիմկօվսկու «Պաշտպանը» պիեսի ներկայացումը. սակայն վերջինս չը կայացաւ դերասան Օհանեանի հիւանդութեան պատճառով։

«Թագի համար» պիեսը պատրաստվել էր ներկայացման համար շտապով, ուստի և նա գործում էր մասամբ գլխաւոր բեպետիցիայի տպաւորութիւն։ Դերասանները ստիպված էին ուշքի ուշով հետևել յուշարարին, տեղ-տեղ աւելացնել իրանցից բառեր և նախադասութիւններ։ Այդ պատճառով մենք չենք քննադատի խաղը խիստ կերպով։ Ընդհանրապէս վերցրած՝ ներկայացումը անցաւ բաւաբար կերպով, իսկ որոշ տեղերում առաջ բերեց մեծ հաւանութիւն և ծափահարութիւններ։

Աբելեանի համար Կոնստանտինի դերը այն դերերիցն է, որոնցով նա տպաւորութիւն է գործում հանդիսականների վրա։ Դիւցազնական և հայրենասիրական ոգեւորված ճառեր, հետաքրքրական արկածներ դարձնում են նրա դերը գրաւիչ։ Զարիֆեան աշխատել էր իշխան Միքայէլի տիպին տալ բնորոշ հոգեբանական արտայայտութիւն։ Յարութիւնեան լաւ էր Ստեփան եպիսկոպոսի դերում՝ վեհանձն, փառահեղ և ինքնավստահ։

Տիկին Մայսուրեան կարողացել էր հետաքրքրութիւն տալ գնչուհի Միլիցայի դերին, բայց հաւասար ույժով չէր խաղում բոլոր գործողութիւններում։ Տիկին Զարիֆեան ունի շարժումներ, բարեխղճաբար սովորում է իր դերը, բայց արտայայտիչ կերպով չէ արտասանում նախադասութիւնները և ուժեղ կերպով չէ պատկերացնում յուզմունքների րօպէները։ Բագիլեդայի դերում նա պէտք է ցոյց տար ճարպիկ, ճկուն, անըմբռնելի կամքի տէր և օձի բնաւորութեան մի անձնաւորութիւն։

Թատրօնը լիքը չէր։

Սիրող

II

Կիրակի, յունվարի 9-ին, Հալաբարում խաղացվեց Ա. Դիօննէրի «Մայրական սէր» դրաման։ Խաղը, իբրև սիրողների, բաւարար անցաւ։ Աչքի էին ընկնում աւելի փորձված խաղով տ. Զաբէլը և պ. Փիրումեանը։ Սակայն մայրական սիրոյ զգացմունքը այնքան էլ զօրեղ և ցնցող չէր տ. Զաբէլի տուած տիպի մէջ։ Բաւական լաւ տարաւ իր դերը սկսնակ պ. Վարդանեանը, որը տեղ տեղ ցոյց էր տալիս անհամարձակութիւն բեմի վրա։ Թատրօնը լի էր հասարակութեամբ։ Մի բան, որ համարեա միշտ նկատելի է, այդ այն է, որ դահլիճը սաստիկ ցուրտ է լինում, այն աստիճան, որ մարդ դողդողում է և սառչում։

Կիրակի, յունվարի 9-ին, հայ Թատերասէրների խումբը ներկայացրեց «Ասլան-Բալասի» պատմական դրաման և «Էս էլ քի մօցիքլութին» վօդևիլը—Ն. Մուրաշկօյի Թատրօնում։ Խաղի մասին միայն այսքանը կասենք, որ մեր տեսած «Ասլան Բալասին» բոլորովին զանազանվում է վերոյիշեալ ներկայացումից։ Դերերի անյարմար ընտրութիւնը և գերակատարների սխալ և անախորժ բացագանչութիւնը (պիէսը գրված է Քանաքեռի բարբառով, իսկ սիրողներից մի քանիսը անզգոյշ գործ էին ածում Թիֆլիսի բարբառը. օրինակ, կօսէ, իժում, մուլափ և այլն) հանդիսականի վրա տարօրինակ ներգործութիւն էր անում։ Մէկ խօսքով «Ասլան-Բալասին» վերջին ժամանակներս մօդա է ընկել և իւրաքանչիւր կազմակերպվող նոր խումբ ընտրում է այդ պիէսը։ Մէկ շաբաթ առաջ խաղացվեց Արաքսեանի Թատրօնում։

III

Առաջ ենք բերում մի քանի լուրեր Թատրօնական աշխարհից։

Նոր Նախիջևան. Քաղաքային Թատրոնը գալ սեզօնում տրվել է «О-во любителей драматическаго искусства» ընկերութեան։ Մի այն պայմանով, որ անպատճառ սեզօնի ընթացքում պիտի 70 ներկայացում, որոնցից 35-ը ռուսաց լեզուով, իսկ 35-ը հայոց։

Պետերբուրգ. Յունվարի 13-ին լրանում է տասը տարին «Литературно-художественное О-во» ընկերութեան [illegible] հիմնուած։ [illegible] 13 ին յունվարի 1895 թ. [illegible] «Բօզկէրի Թագաւորը» [illegible] «Փոքր» Թատրօնի [illegible]։

«Դրամատիկական Թատրօնում» [illegible]

առաջին անգամ միաժամանակ կը խաղացվի Ռուսաստանում և Գերմանիայում։ Պիէսն ունի բաւականին, մինչև անգամ հաւաքական նամար անսովոր, դժուար կատարելի բեմական էֆֆէկտներ։ Գործողութիւնը կատարվում է հին յեհական ժողովրդի մէջ [illegible] ժամանակներում։ «Էդաօն» կը տպագրվի «Библиотека Театра и Искусства» ի մէջ։

Անվերջէն. Մեզ հաղորդում են, որ [illegible] մեծ աջողութիւն ունի տ. Lusy Alfé, որը նորերս հրաւիրված է «Variétés» դրամատ. Թատրօնի [illegible] բազգրութիւնը մեծ գովասանութեամբ է վերաբերվում դերասանուհու խաղին Մ. Դոննէ և Լ. Դեկայիի «Oiseaux de passage» պիեսի— Տատիանայի դերում։ Տ. Ալֆէն (բեմական անունն), ծնված է Թիֆլիսում և սովորել է Թիֆլիսի գիմնազիայում։ Զը նայած, որ մեծ տարիք չունի, բայց արդէն բաւական ժամանակ է, որ ծառայում է ֆրանսիական բեմի վրա։ Վերջին երեք տարիները նա խաղում էր Պարիզի «Grevin» և «Du Peuple» Թատրօններում։ Տ. Ալֆէն յայտնի է Պարիզում և իբրև Թարգմանիչ—Բալմօնտի, Բրուսովի և ուրիշ ռուս բանաստեղծների։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիֆլիսի դումայի մի խումբ ձայնաւորներ դիմել են քաղաքագլխին մի յայտարարութիւնով, որով ասում են, որ մի քանի տարի առաջ Թիֆլիսում մտցրած դռնապանների հաստատութիւնը չէ գործադրվում իր ուղղակի պարտականութիւնները—հետևել բակերի և փողոցների մաքրութեան և կարգի վրա. դրա պատճառն այն է, որ նրանց ստիպում են յաճախ ոստիկանական պաշտօններ կատարելու։ Այն ինչ փողոցներում անկարգութիւնները զսպելու և կարգ պահելու պարտականութիւնը հասարակական վայրերում օրէնքով դրված է միայն ոստիկանութեան, ժանդարմէրիայի և զօրքի վրա։ Բացի դրանից կառավարիչ Սէնատի I դէպարտամէնտը 1903 Թւի մայիսի 2 ի ուկազով՝ № 3718, կարծիք է յայտնել, որ դռնապաններին ստիպել կատարել յանցանքները զսպելու կամ նրանց առաջն առնելու պարտականութիւնը՝ օրինական չէ։ Այդ բոլորն աչքի առաջ ունենալով, ձայնաւորները խնդրում են քաղաքագլխին հարց յարուցանել դումայում, որ օրինական կարգով միջնորդութիւն յարուցվի ազատելու դռնապաններին այդպիսի պարտականութիւններ կատարելուց։

—

Ստացանք Եգիպտոսի Ալէքսանդրիա քաղաքում ներկայ յունվար ամսից հրատարակվող «Սիսուան» ազգային, [illegible]ական, բանասիրական ամսաթերթի առաջին համարը։ Նոր ամսագրի խմբագիրներն են Ս. Բիւրատ և Ե. Սրմաքէշխանլեան, իսկ հրատարակիչն է Մ. Նոհրատեան. գինն է տարեկան 5 րուբլի կամ 12 ֆրանկ։

—

Երևանից «Тифл. Л.» լրագրին հեռագրում են հետևեալը. Շաբաթ, յունվ. 8 ին սպանվեց գիմնազիայի ուսուցիչ Խրամպօ։ Սպանողները չեն գտնվ ած։ Գնդակները ծակոտել են սպանվածի դէմքը։ Հետևեալ առաւօտեան, քաղաքային այգում ինքն իրան սպանեց Շարուր-Դարալագեազի գաւառի բժիշկ Զերնիկօվ։

—

Մինիստրների կօմիտէտի յունվարի 4-ի նիստում քննվեց Բարձրագոյն ուկազի երկրորդ կէտում յիշված հարցը—զեմստվօներին և քաղաքային ինքնավարութիւններին աւելի ինքնուրոյնութիւն տալ։ Կարծիքների փոխանակութիւնից երևաց, որ մեծամասնութիւնը գտնում է ներկայ դրութիւնը խիստ անբաւարար։ Սկզբունքով որոշված է վերականգնեցնել 1864 Թւի ազատ օրէնսդրութիւնը, ի հարկէ փոփոխելով մի քանի կէտերը, որոնք արդէն յետ են մնացել 40 տարվայ ընթացքում առաջ գնացած կեանքից։ Վճռվել է նոր օրինագիր կազմելը յանձնել մի յատուկ յանձնաժողովի, յանձնարարելով աւելի ընդարձակ ինքնուրոյնութիւն տալ քաղաքներին և զեմստվօներին։ Բայց նախ քան այդ նոր մշակված «պօլօժենիան» պետական խորհրդին յանձնելը, որոշվեց հրաւիրել բոլոր Ռուսաստանի նահանգական քաղաքների դումաների ներկայացուցիչներին, հարցնել նրանց կարծիքը նոր մշակված օրինագծի մասին և ապա միայն տալ հաստատութեան։ Ցանկալի է համարված նաև հրաւիրել այդ օրինագիծը մշակող յանձնաժողովին մասնակցելու բանիմաց կամ լաւատեղեակ անձեր, խորհրդակցական ձայնի իրաւունքով։

Զեմստվօյական մանր միաւորներ ստեղծելու միտքը համակրութիւն է գտել։

—

Ինչպէս յայտնի է, Կիեվում տեղի ունէր մօտ օրերս միջազգային կրիմինալիստների ռուսական խմբի ընդհանուր ժողովը։ Մի քանի նիստեր տեղի ունեցան ամենայն խաղաղութեամբ։ Բայց յունվարի 4-ի նիստում, երբ հարցը գալիս է ժողովրդին իրաւաբանական օգնութիւն հասցնելու խնդրին, ժողովը դուրս է գալիս վերջին ժամանակներս կառավարութեան տուած պարզ ու որոշ հրահանգներից։ Նա ընդունում է հետևեալ որոշումը. «ազգաբնակութեանը իրաւաբանական օգնութիւն հասցնելու համար անհրաժեշտ է մեր կեանքի սիւները կազմող ապօրինութիւնը և կամայականութիւնը ոչնչացնել, իսկ այդ բանին ընդունակ չէ բիւրօկրատիան։ Հարկաւոր է հաստատուն ապահովութիւն անձի, ժողովների, ընկերութիւնների ազատութեան և օրէնքի առաջ հաւասարութիւն ազգաբնակութեան բոլոր մասերի»։ Երեկոյեան, երբ ժողովը, մի փոքր ընդմիջումից յետոյ՝ պէտք է վերաբացվէր, ոստիկանապետը գալիս և բերում է գեներալ նահանգապետի հրամանը, որով փակվում է ժողովը։

—

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են մանրամասնութիւններ ներկայ գործադուլի մասին։ Գործադուլն սկսվել է Պուտիլօվեան երկաթեղէնների գործարանից։ Բանւորներն առաջարկել են գործարանի վարչութեանը հետևեալ 12 պայմանները. 1) հեռացնել Դեսեատկին վարպետին և նորից գործի ընդունել Սերգունին և Սուբբօտին արձակված բանւորներին։ 2) Բանւորական օրը պէտք տևէ 8 ժամ։ 3) Շինված իրերի գնահատութեան մէջ պէտք է ձայն ունենան և բանւորները. բոլոր հին իրերը նորից ենթարկել գնահատութեան։ 4) Բանւորներից և վարչութիւնից մի խառը յանձնաժողով ընտրել, որը քննէ բանւորների բոլոր պահանջները և դատերը. բանւոր արձակելն էլ նոյն յանձնաժողովից է կախված։ 5) Հասարակ բանւորի սովորական վարձը 1 րուբլուց պակաս չէ լինելու։ 6) Որոշված ժամերից դուրս աշխատանք ամենևին չը լինի, իսկ եթէ անհրաժեշտ լինի այդ՝ 1 ժամը հաշւել 2 ժամ։ 7) Արդիւնագործված անպէտք իրերի համար բանւորն ստանալու է վարձ, եթէ դրա մեղքն իր վիզը չէ։ 8) Հասարակ բանւոր կանանց օրավարձը 75 կօպէկից պակաս չը պէտք է լինի, և նրանց զաւակների համար պէտք է հիմնել ապաստան-մսուր։ 9) Գործարանի բժշկական մարմինը պէտք է աւելի ուշադիր լինի դէպի բանւորները, մանաւանդ դէպի վիրաւորներն ու ջախջախվածները։ 10) Մի քանի արհեստանոցների, մանաւանդ դարբնոցների սանիտարական վիճակը բարելաւել։ 11) Գործադուլներից չը պէտք է տուժէ ոչ ոք։ 12) Գործ չը կատարված ժամանակը չը պէտք է համարել բէֆ-արած ժամանակ և ոչինչ չը վճարել, այլ տալ ամենքին խսկական վարձագնի $^{1}/_{3}$ մասը։ Գործարանի վարչութիւնն այդ պայմանները գտաւ անտանելի և վնասակար ռուսական արդիւնաբերութեան համար։ Այն ժամանակ բանւորները պահանջեցին հեռացնել կառավարչին։ Գործարանի շուրջը եղած գինետները փակ էին, բայց այդ բանին կարիք չը կար, որովհետև բանւորները լաւ էին պահում իրանց՝ չը կար ոչ մի հարբած բանւոր նրանց մէջ։ Գործի միւս շարունակութիւնն արդէն ծանօթ է մեր ընթերցողներին հեռագիրներից։

—

ԵԱԼՏԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 24 ին քաղաքումս վախճանվեց Կարապետ Աթարեանը, որ իր բարեգործութեամբ արդէն շատերին յայտնի է։ Հանգուցեալը իր կտակով նուիրեց տեղիս բարեգործական հաստատութեան 25 000 րուբլի, իսկ իր ծննդավայրը Մօզդօկ լինելով, յիշեալ քաղաքի ազգայիններին նուիրեց 100,000 րուբլի, բայց, դժբաղդաբար, Եալտայ հայկական բարեգործական հաստատութիւն չունենալով վերոյիշեալ դրամը առայժմ անպատակ կը մնայ, ուստի կը գանք յայտնել մեր շնորհակալութիւնը Աթարեանի գերդաստանին։ Երանի թէ ամեն մի կարողութեան տէր հայ իր վերջին օրերում մտաբերէր ազգի պէտքերը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ռուս սահմանեան մամուլը Պօրտ-Արտուրի անձնատուր լինելու մասին։ Գերմանական ազատմիտ մամուլը յանձին «Berl. Tageblatt» լրագրի, անաչառութեամբ է վերաբերվում Պօրտ-Արտուրի անկման և չէ չափազանցնում այդ ցաւալի, բայց վաղուց սպասված դէպքի նշանակութիւնը։ Ընդհանրապէս,—ասում է «Berl. Tageblatt»,—ոչինչ չէ փոխվել. Թէպէտև ապագայ պատմաբանը մտցնելու է իր տարեգրութեան էջերի մէջ եապօնայինների մի նոր աջողութիւնն ևս։

Ֆրանսիական մամուլի մի մասը մեծ զայրոյթով է խօսում «Temps» լրագրի դէմ, որը չափազանց սառն և անկարեկից կերպով է վերաբերվում իր դաշնակցի դժբաղդութիւններին և Պօրտ-Արտուրի վիճակին։ «Վերջապէս մեք դաշնակիցներն ենք մենք,—բացականչում է «l'Europe Coloniale» լրագիրը»—Ռուսաստանի թէ Եապօնիայի»... բայց աւաղ, շուտով բացվում է այդ բոցավառ համակրութեան ստորը դէպի ռուսները։ Բանը նրա մէջ է, որ Ռուսաստանի պարտքերը վճարելու ընդունակութիւնը ամբողջապէս կախված է պատերազմի ելքից։

«Մենք փոխ տուինք Ռուսաստանին 16 միլիարդ. բէլները, որոնցով տանում են զինուորներ Կուրօպատկինի մօտ, նրանց հագուստը, զէնքը, որով նրանք պատերազմում են, այդ բոլորը գնված է մեր խնայած փողերով։ Եթէ Ռուսաստանը կը յաղթէ, յետ կը խլէ Պօրտ-Արտուրը եապօնացիներից, եթէ Սիբիրի երկաթուղին կաւարտվի Դալնիում ազատ ելք ունենալով դէպի ծովը և Սիբիրի ապրանքները լաւ կը ծախվեն չինական շուկաներում, ռուսական արդիւնաբերութիւնն ապահովված է և Ֆրանսիան յետ կը ստանայ իր փողերը տոկոսներով։ Իսկ եթէ Ռուսաստանը տանուլ կը տայ պատերազմը, այդ գործի մէջ ֆրանսիական միլիարդները կը կորչեն։ (P. B.)»

Ստեսսէլի ճառը։ Լօնդօնում Տօկիօից ստացված վերջին տեղեկութիւնների համեմատ, երբ գեներալների խորհրդում վճռվեց անձնատուր լինել, գեներալ Ստէսսէլ դիմեց օֆիցերներին և զինուորներին հետևեալ ճառով.

«Դուք տեսաք, դուք գիտէք, թէ այսօր ինչ պատահեց։ Մեր կեանքը և մեր գոյքը կախված են նրա մեծահոգութիւնից, ով դեռ երէկ մեր թշնամին էր։ Ես զարմանում եմ ձեր հաւատարմութեան և քաջութեան վրա և հոգու խորքից շնորհակալութիւն եմ յայտնում այն բանի համար, որ դուք առանց տրտունջի ընդունեցիք իմ վճիռը անձնատուր լինելու վերաբերմամբ։ Դառն է մեզ համար կտրել մեր պաշտօնական և անձնական յարաբերութիւնները, բայց դա մեր պարտքն է, որովհետև այլ ևս դիմադրել մենք չենք կարող։ Եապօնացիները բարեխղճաբար կը կատարեն անձնատուր լինելու պայմանները։ Մի գլխաք ձեր արածի վրա։ Դուք կատարեցիք ձեր զինուորական պարտքը, և եապօնացիները իմացան կատարելապէս գնահատել ձեր հերոսական դիմադրութիւնը։ Եթէ հայրենիքը կը պարսաւէ ձեզ անձնատուր լինելու համար, յիշեցէք, որ ես յանձն եմ առնում ամբողջ պատասխանատւութիւնը։ Մնացէք քաջ և հաւատարիմ և մի մոռանաք, որ զինուորը երբէք չը պէտք է շեղվի ազնիւ ճանապարհից»։

Ամենքը խորապէս ցնցվեցին կօմենդանտի ճառից։ (P. B.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

—

Ունգարական ընտրողական պայքարը։—Հանքերի բանւորների գործադուլը Գերմանիայում։

Ունգարական պատգամաւորների ժողովը կամ Րայխսրաթը փակվեց։ Նշանակվելու են շուտով նոր ընտրութիւններ։ Բոլոր կուսակցութիւնները եռանդով պատրաստվում են առաջիկայ ընտրական պայքարին։

Դիմադիր կուսակցութիւնները, որ դեռ մի քանի շաբաթ առաջ պառակտված և անզօր էին Տիսսայի մինիստրութեան դէմ, որովհետև ջոկ-ջոկ էին գործում, այժմ որոշ չափով սկսել են միաձուլվել և մի պատկառելի ույժ կազմել։ Այսպէս՝ Կօշուտի կուսակցութեան հետ ձուլվեցին կոմս Ապօնիի և Ուգրօնի երկու ազգային կուսակցութիւնները։

Վերջին երկու ազգային կուսակցութիւններն ընդունում էին Աւստրօ-Հունգարական գոյութիւն ունեցող դուալիզմը, որի հիման վրա Հունգարիան կապված է Աւստրիայի հետ որոշ կապերով.—մի թագ և մի թագաւոր, մի ընդհանուր բանակ, պետական ընդհանուր ծախքերի մի մասը Հունգարիան պէտք է վճարէ, իսկ դրանից մի քիչ աւելի մասը՝ Աւստրիան և այլն։ Իսկ Կօշուտի կուսակցութիւնը, որ

կոչվում է «ազգային անկախութեան կուսակցութիւն», խստիւ պաշտպանում է 1848 Թւականի Կօշուտ Լայիօսի (ներկայ պարագլուխ Կօշուտի հօր) ծրագիրը։ Նա ընդունում է միայն մի ընդհանուր Թագ և ուրիշ ոչինչ. մնացած բոլոր խնդիրներում Հունգարիան ինքնուրոյն և անկախ է լինելու։

Կօշուտականների կլուբում կոմս Ապպօնին միութեան առիթով ճառ խօսեց, որի մէջ ասաց, որ ներկայ Աւստրօ-Հունգարական դուալիզմը թէև վարչական ամենայարմար ձևն է Հունգարիայի ժողովրդի համար, բայց Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրը և նրա մինիստրը իրանց հակաօրինական վարմունքով ոչնչացնում, այլանդակում են գոյութիւն ունեցող նպատակայարմար կարգերը։ Նրանց հակասահմանադրական վարմունքը մեզ ստիպեց միանալ Կօշուտի կուսակցութեան հետ։ «30 տարի շարունակ ես պաշտպանում էի դուալիզմը, բայց այսօր ստիպված եմ խոստովանվել, որ ազգային անկախութեան կուսակցութեան սկզբունքներն են միայն ընդունակ փրկելու Հունգարիան»։

Կօշուտը, պատասխանելով այդ ճառին, ուրախութիւն յայտնեց, որ այժմ իր կուսակցութիւնը՝ կարող և հզօրացած է։ Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրը գահ բարձրացաւ և ինքոյն ոչնչացրեց 1848 Թւի ձեռք բերած սահմանադրութիւնը, որ Մէտտէրնիխեան հրէշաւոր վարչութիւնից յետոյ փոքր ինչ պէտք է ամոքէր բռնաբարված ազգութիւնների սիրտը։ Բայց, ասաց Կօշուտը, հիմք կայ կարծելու, որ այժմ ուրիշ հանգամանքներ են և ժողովրդական մասսան ուրիշ կերպ կը դիմաւորէ նրա այդ նոր քայլին։

Միւս կողմից մինիստր-նախագահ Տիսսան մի բաց նամակով դիմել է իր ընտրողներին և բացատրել իր վարչութեան օրով արածները, արդարացրել իրան և բոլոր յանցանքը նետել դիմադրականների վրա, որոնք իրանց արգելող տակտիկով կամ օբստրուկցիայով անհնար են դարձրել պարլամէնտի նիստերի շարունակութիւնը։

Իմ վարչութեան օրով, ասում է Տիսսան աջողվեց շատ օգտակար կարգադրութիւններ ներմուծել. բանակի մէջ վերանորոգութիւն, դպրոցական օրէնք, վէնգրիական գինիների անմաքս արտահանութիւն դէպի Իտալիա, և այլն և այլն։ Այս բոլորն անելուց յետոյ դեռ ես դիմադիր կուսակցութիւնը համարձակվում է լուրեր տարածել, որ ես վաճառված եմ Վիէննայի կառավարութեան, որ ես դաւաճանում եմ հունգարական ազգին...

Տիսսայի օրով օրէնքի ոյժ ստացած մի կարգադրութիւն միայն չենք կարող չը յիշատակել։

Դա դպրոցական օրէնքն է։

Նա Թոյլ է տալիս Ունգարիայի բազմաԹիւ ազգութիւններին ազատ կերպով դպրոցներ բանալու և իրանց սեփական լեզուներով դասաւանդելու նրանցում։ Եւ Տիսսան պարծանքով յիշատակում է իր նամակում, որ այդ ազատութիւնից օգուտ է քաղում հունգարական լեզուն, որովհետև ամեն մի հունգարահպատակ զգում է այն խոշոր օգուտը, որ ինքը կը ստանայ՝ լաւ սովորելով պետական լեզուն։ Այն ինչ բռնի կերպով ստիպելով նրանց մտնել մեր դպրոցները, սովորել միայն մեր լեզուն՝ և՛ աւելի ծախք կը նստի պետական գանձարանին, և՛ ատելութիւն կառաջացնէ հպատակ ազգերի մէջ դէպի մեզ ու կը սրէ [illegible]

հանգստացնել գրգռված բանուորներին։ Նրանք ցոյց տուին և այժմ էլ համոզում են բանուորներին, որ այժմ հանգամանքները չափազանց աննպաստ են գործադուլի համար. հանքատէրերն ունեն ածուխի առատ պաշարներ և կարող են բաւական երկար չարտահանել նոր ածուխ։ Ընդհակառակը՝ գործադուլը նրանց համար առ այժմ օգտակար կը լինի, որովհետև ածուխի գինը կը բարձրանայ և իրանց ահագին պահեստները կը ծախվեն բարձր գներով, նոր միլիոններ դիզելով արդէն եղածների վրա։

Բացի դրանից Ռայնլանդի հանքագործ 270,000 բանուորներից միայն 110,000 հոգի են մտել բանուորական կազմակերպութեան և կուսակցութեան մէջ. գործադուլի ժամանակ միայն դրանք, այդ 110,000 են մասնակցելու։ Իսկ հանքատէրերն առ այժմ կարող են «եօլա-գնալ» մնացած 160,000 ոչ-կազմակերպված բանուորներով, մինչև որ կը կոտրեն կազմակերպվածների դիմադրական ոյժը։

Ի միջի այլոց ասենք, որ Ռայնլանդը գերմանական ամենախաւար գաւառներիցն է բանուորական կազմակերպութեան տեսակէտից։

Երկու հանքերի բանուորներ արդէն գործադուլ են արել։ Դեկտեմբերի 2[illegible]-ին նրանց Թիւը հասնում էր արդէն 7000 [illegible], և բոլոր պարագաները ցոյց էին տալիս, որ այդ Թիւն արագ աճելու վրա է։

Անցեալ օրը հեռագիրը լուր բերեց, որ գործադուլին մասնակցողների Թիւն արդէն հասել է մօտ 1/4 միլիոնի։ Մի ամբողջ բանակ... իսկ երէկվայ հեռագիրն աւելի հանգստացուցիչ էր. բանուորներն սկսել են վերադառնալ դէպի գործ։

Գործադուլի իսկական պատճառները սովորական են—աշխատանքի և դրամագլխի յաւիտենական կռիւը։

Ածխահանքերը քանի գնում խորանում են. հանքի հորերը կամ շախտաներն իջնելդուրս գալու վրա գործադրվում է մօտ 1 ժամ ժամանակ։ Հանքատէրերը բանուորական օրը հաշւում են շախտան մտնելուց և բլոկը ձեռք առնելու րոպէից սկսած։ Իսկ բանուորները պահանջում են, որ այդ ժամանակը, որ իրանք գործ են դնում հանքերն իջնելու և դուրս գալու վրա, դա էլ համարվի բանուորական օրի ժամերի շարքում։

Ահա Ռայնլանդի գործադուլի հիմնական խոշոր պատճառը։

Խաժակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Քաղուած արտասահմանեան հայ Թերթերից)

—Ալէքսանդրի[illegible] «Սիսուան» Թերթը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 19 ին Գահիրէի գերմանական հիւանդանոցում մեռել է հայ բանաստեղծ Սիմօն Ֆէլէկեանը, յայտնի «Թէ իմս հայրենեաց քնար սգաւոր» հոգեյոյզ երգով, որ մի ժամանակ Կ. Պօլսի հայերը երգում էին ազգային սահմանադրութեան տարեդարձին։ Ֆելեկեան ուսուցիչ էր և իբրև կրթական մշակ, իր ժամանակին մեծ ծառայութիւններ է մատուցել ազգային կրթութեան գործին։ Կ. Պօլսի կոտորածների ժամանակ նա փախչում է Եւրոպա և ապա աշակերտուհի տիկին Մառի Պօղոս Նուբարի պաշտպանութեան ներքոյ։ Վերջերս Գահիրէում հրատարակվեց նրա «Սասուն և Զէյթուն» քերթուածը։ Նա Թողնում է երկու աղջիկ—յայտնի հայ դերասանուհիներ Ֆելեկեան երկու քոյրերին։

—Նոյն Թերթը հաղորդում է, որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահ Ռուզվէլտ, ի պատասխան Եգիպտոսի հայերի շնորհաւորական հեռագրին իր ընտրութեան առիԹով, յայտնել է նրանց իր շնորհակալութիւնը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

10 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան Անունով 1905 Թւի յունվարի 9 ից. «Իբր լրացում իմ զեկուցումների ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ գեներալ Միշչենկօի հեծելազօր բաժնի գործողութիւնների մի քանի մանրամասնութիւնները. դեկտեմբ. 28-ին Թշնամու յարձակումը մօտ 1½ վաշտ ուժով Ուցզեատայ գիւղի մօտերը՝ կատարվեց միաժամանակ առաջխաղացութիւնով կամաւորների և կազակների գործողութիւններով Թևի և Թիկունքի կողմից։ Եապօնացիները, փախչելով կազակներից, մտան գիւղի միջի մեծ գործարանը։ Կազակները, պօդեսաուլ Նեկրասովի հրամանատարութիւնով, ձիերից իջան և խիտ շարքով մտեցան գործարանի պատերին։ Այդտեղ Նեկրասովը նախ վիրաւորվեց գլխից սուինով, իսկ յետոյ սպանվեց հրացանի երկու գնդակով։ Նոյն տեղում սպանվեց և ֆրանսիացի օֆիցեր լէյտէնանտ Բօրտէնը։ Եապօնացիներին դուրս վանելու համար Թնդանօթներից կրակ արվեց ընդամենը 400 քայլ հեռաւորութիւնից։ Այն ժամանակ եապօնացիներն սկսեցին ազատվել փախչելով, բայց համարեա բոլորն էլ սպանվեցին, վիրաւորվեցին կամ գերի առնվեցին։ Այդ գործում մեզանից սպանվել են 2 օֆիցեր և 7 զինուոր, և վիրաւորվել են 7 օֆիցեր և 33 զինուոր։ Ինկօուի կայարանի վրա յարձակվելուց առաջ, դեկտեմբերի 30-ին, Տամիչօ կայարանից այնտեղ ժամանեց մի գնացք, որի 16 պլատֆորմերի վրա զետեղված էր եապօնական հետևակը։ Նախ այդ գնացքի վրա կրակ արին կովկասեան կամաւորները, որ պաշտպանում էին զօրքի ձախ Թևը, իսկ յետոյ մեր արտիլերիան։ Վերադարձին շոգեշարժը, արագ գընալիս, խորտակվեց, որովհետև մենք ճանապարհը փչացրել էինք։ Ինկօուի գործում յարձակման արագ աջողութեանը խանգարեցին արհեստական արգելքները—գայլափոսերը և երկաթէ Թելերով արգելքները։ Այդ գործում գեներալ-ադիւտանտ Միշչենկօն նկատել է իբր աչքի ընկնող կորիճ գվարդիական արտիլերիայի կապիտան բարօն Մայլէլին. վերջինը նա է հեռացել կռւի դաշտից և անձամբ դուրս բերել մի վիրաւոր կօզակի։ Յունվարի լոյս 1-ի գիշերը զեկուցում ստացվեց, որ մեր զօրասիւներից մէկի վրաններից 4 վերստ հիւսիս եղած մի գիւղ գրաւել են եապօնացիները, իսկ Թշնամու մի ուրիշ ուժեղ զօրասիւն նոյն տեղն է դիմել Նիւ-Զժուանից։ Առաւօտեան վաղ մեր զօրասիւնին հրաման է տրված գնալ հիւսիս-արևմուտք։ Իսկ այդ շարժումը քօղարկելը Նիւ-Զժուանից եկող զօրասիւնից՝ դրվել էր կօզակների զօրախմբերի վրա։ Նիւ-Զժուանից եկող եապօնական զօրասիւնը, երկու բատալիօն, որ բացվեց և արտիլերիական կրակ բացեց՝—մեր երկու Թնդանօթների աջող կրակից և հետևակացած կազակներից մեծ կորուստներ կրելով, նահանջեց։ Մի և նոյն ժամանակ կազակների մի ուրիշ խումբ մօտեցաւ եապօնացիների գրաւած գիւղին և կրակ բացեց 1200 քայլից եապօնացիների վրա, որ խմբվել էին գիւղի եւքի կողմում։ Նոյն զօրասիւնի վրա կրակ արին Թևի կողմից մեր ուրիշ զօրամասերը։ Իսկ գիւղից արդէն դուրս եկած մասը կոտորվեց պօդեսաուլ Կօնկօվի մեր ձիաւոր խմբից։ Արշաւանքի բոլոր ժամանակում ձիաւոր խմբից սպանված են 7 օֆիցեր և 73 զինուոր, վիրաւորված 32 օֆիցեր և 237 զինուոր և անհետ կորել են 21 զինուոր։ Սպանված է 69 ձի, վիրաւորված 75։ Բանակի Թիկնակողմում իրարանցումը մեծ է եղել»։

11 յունվարի

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ, 10 յունվարի։ Վլադիվօստօկում ամեն բան կայ։ Առևտրականները, չը նայելով նաւահանգստի ազատութեանը, ամեն օր գները բարձրացնում են, պատրւակելով գների կրկնապատկումը ապրանքների պօստով ստացվելովը։ Արևելեան ինստիտուտը և արական գիմնազիան փակված են։ Քաղաքային ծովագնացութեան կուրսերը բաց են։ Ինստիտուտի կազմը մտադրութիւն կայ ամբողջովին տեղափոխել Վերխնեուդինսկ կամ գուցէ Իրկուտսկ։ Գիմնազիայի աշակերտներին առաջարկված է գիմնազիա ընտրել ըստ ցանկութեան։ Մեծ մասն ուզում է Ներչինսկի գիմնազիան մտնել։ Աշակերտներին պետական հաշւով են տոմսակ տալիս։ Կէսօրին արևի տակ 3 աստիճան տաքութիւն էր։

ՏՕԿԻՕ, 9 յունվարի։ Շախէի ափերից եկած մի հեռագիր հաղորդում է, որ ռուսները վերջերս սկսել են օդապարիկներ բարձրացնել։ Մի օդապարիկ նկատվեց յունվարի 7-ի կէսօրին։ Նա բարձրացաւ Խուանշանի մօտից։ Ռուսական հետևակի մի բատալիօն և գլխաւոր շտաբի օֆիցերները, որ գտնվում էին օդապարիկի տակին, անմիջապէս կրակի բռնվեցին եապօնացիների Թնդանօթներից։ Հաղորդում են, որ որքան երկու բանակներն աճում են, այնքան աւելի երկարում են առջևի զօրագծերը, միւս բաներում դրութիւնը չէ փոխված։—Ասում են, որ Տօգօն և Կամիմուրան մեկնում են Տօկիօից յունվարի 10 ին, նաւատորմին միանալու համար։—Չը նայելով ռուսների հաւաստիացումներին Պորտ-Արտուրում ընկղմված պատերազմական նաւերը բարձրացնելու առիԹով, այստեղ լաւատեղեակ-շրջաններում ենԹադրում են, որ նաւերից մի քանիսը կարելի կը լինի ուղղել, համեմատաբար քիչ ծախքով։

ԲԱԳՈՒ։ Բօրսայի կօմիտէտը խնդիր ուղարկեց երկրագործութեան և ֆինանսների մինիստրութիւններին յետաձգելու պետական հողերի կապալառուների կապալադրամների վճարումը—կէս մասինը 3, իսկ միւս կէսինը 6 ամսով։ Այդ խնդրի պատճառը գործադուլն է։ Տ[illegible]ղական բանկերի ներկայացուցիչները միջնորդում են, որ ժամադրված վճարների վերաբերութեամբ զիջումներ լինեն։

ՍԵՈՒԼ, 9 յունվարի։ Մէգատի ծրագիրը դրամական գործի վերանորոգութեան առիԹով՝ հաւանութիւն է գտել Կորէայի կայսրից։ Նիկելէ դրամները կը հանվեն գործածութիւնից և կը փոխարինվեն Թղթէ դրամներով՝ հաւասար գներով եապօնական փողերի հետ, որը նշանակում է ներմուծել ոսկէ վալիւտա և եապօնական դրամների շրջանառութիւն Կորէայում։ Հաւանօրէն Եապօնիան փոխ է տալիս Կորէային 5 միլիօն իէն, որպէս զի նրան հնար տայ այդ բարենորոգութիւնը մտցնել։

11 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յայտարարվում է, որ Մերվ քաղաքը, Հասանղուլի նաւահանգիստը և Չըլշլար առւը համարվում են ապահով խոլերայի տեսակէտից։ Համաճարակը երեաց անցած շաբաԹվայ ընԹացքում առանձնակի դէպքերով։ Դեկտ. 27 ից մինչև յունվարի 2-ը եղել են հիւանդութեան 24 դէպք և 21 մահացում։

Պետերբուրգում յունվարի 10-ի ընԹացքում անկարգութիւն առաջացնող ամբոխի և զօրքի միջև ընդհարում տեղի չունեցաւ, և զինուորական կօմանդաներն ստիպված չեղան զէնքը դիմելու, որովհետև զօրքը երևալուն պէս ամբոխը ցրվում էր։ Ցերեկով փորձ արվեց «գօստինիյ դվօրի» վրա յարձակվելու, բայց իր ժամանակին նախատեսվեց։ Երեկոյեան դէմ գործադուլին միացան էլեքտրական կայարանի բանուորները, որի պատճառով, մԹուԹիւնից օգտվելով, առանձին խմբեր սկսեցին կոտրատել զանազան փողոցներում վաճառատների լուսամուտները, բայց ամեն տեղ կարգը արագութեամբ վերահաստատվեց։ Յունվարի 10-ին սպանվածներ և վիրաւորներ չեղան։ Յունվարի 9-ին, ստոյգ հաշւից երևում է, որ եղել են 96 սպանված և 333 վիրաւոր, որոնցից 58 հոգի ցուցակագրված են ամբուլատօրային կայարաններում։

ՄՕՍԿՎԱ, 10 յունվարի։ Սիտինի տպարանը, Մեշչէրինօվի մանուֆակտուրի գործարանը և Բրօմլէի մեքենագործական գաւօդը դադարեցրին աշխատանքները։—Այս գիշեր կախված են Մօսկվայի քաղաքապետի պաշտօնավարի հետևեալ յայտարարութիւնները. «Մօսկվայի մի քանի արդիւնագործական հաստատութիւններում աշխատանքները դադարելու և այս մայրաքաղաքում էլ Պետերբուրգում վերջին օրերս կատարվող անկարգութիւնների նման դէպքեր սկսվելու հնարաւորութեան պատճառով, Մօսկվայի քաղաքապետի պաշտօնավարը անհրաժեշտ է համարում նախազգուշացնել Մօսկվայի ազգաբնակութիւնը, որ ոչ մի հաւաքում և ցուցական Թափօրներ փողոցներում չեն Թոյլատրվի, և մասսայական անկարգութիւնները հեռացնելու համար ձեռք կառնվեն օրէնքով պահանջված վճռական միջոցներ։ Յայտարարելով այդ մասին, քաղաքապետը հրաւիրում է Թէ բանուորներին և Թէ կողմնակի հասարակութիւնը, որոնք չեն համակրում կարգի խանգարմանը, խուսափել փողոցային հաւաքումներում որ և է մասնակցութիւն ունենալուց, խուսափելու համար անկարգութիւնները զինված ուժով զսպելու ժամանակ առաջանալու հնարաւորութիւն ունեցող դժբաղդ դէպքերից»։

ԼՕՆԴՕՆ։ Պետերբուրգից եկած լուրերն առաջացնում են ռուսական արժէքների ընդհանուր անկումը անգլիական բօրսայում։

ՊԱՐԻԶ։ Պապն ընդունեց Վատիկանի ռուս դեսպան Նարիշկինին, որը նրան ներկայացրեց իր ընտանիքը։ Պապը երկար խօսակցեց Նարիշկինի հետ յունվարի 9-ին Պետերբուրգում տեղի ունեցած դէպքերի մասին, ասելով, որ ինքն աղօԹում է Աստծուն Ռուսաստանում շուտով խաղաղութիւն վերահաստատելու համար, և տեղեկութիւն հարցրեց Կայսերական Ընտանիքի առողջութեան մասին։—«Աուստրալիէն» շոգենաւը, Սուեզէը վրան, ժամանեց Շանգհայ։—Ռուսական „զինուորական գործակալը մեկնեց Կանն։

ԿԱԼԿՈՒՏՏԱ։ Պարսկաստան ուղարկված անգլիական առևտրական միսիան վերադարձաւ Բօմբէյ պարսկական Բէլուջիստանում ծագած ապստամբութեան պատճառով. այնտեղ ցեղերի առաջնորդները հրաժարվեցին հարկերը վճարել և փախան լեռները։

ԷՍՍԷՆ. Մի քանի պետական հանքերի բանւորները նոյնպէս չեն աշխատում. այդպիսով գործադուլ արած հանքագործ բանւորների թիւը հասնում է 210,000 ի: Հէլզէնկիրխէնի շրջանում բոլոր գործարանների գլխի կերպով կրճատեցին արդիւնագործութիւնը ածուխի պակասութեան պատճառով: Մի քանի տեղերում ածուխի գինը երկու անգամ թանգացաւ:

ՓԱՐԻԶ, 10 յունվարի: Մինիստրական ճգնաժամը համարվում է վերջացած: Ռուվիէն այսօր հրաւիրեց նոր մինիստրութեան անդամներին: Մինիստրների կոչումը հետեւեալն է. Ռուվիէ—ֆինանսների և մինիստրնախագահ, Էտիէն—ներքին գործերի, Դէլկասսէ—արտաքին գործերի, Բէրտօ—զինուորական, Տոմսօն—ծովային:

ՏՕԿԻՕ, 10 յունվարի: Գերիների փոխանակութիւնը յարմարեցված է: Օսակայում բանց թիւն է 17,000:—Կամիմուրան մեկնեց Տոկիօեց:—Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ այսօր երևում է եռանդուն գործունէութիւն. մինիստրները յաճախ հաւաքվում են: Ենթադրում են, որ շուտով լուրջ ձեռնարկութիւններ կը լինեն Չինաստանի չէզոքութեան հարցի առիթով:—Թէև յայտնի է, որ Պօրտ-Արտուրում պաշարման ժամանակ կար 3 միլիօն ռուբլի, սակայն անկումից յետոյ երևաց միայն 250,000 ռ:—«Ասախի» լրագիրը հրատարակեց իր Լեօեանի թղթակցի նամակը, որը ռուսների դէմ ծանր մեղադրանքներ է յայտնում: Նա հաղորդում է, որ Միշչէնկօյի խուժման ժամանակ ոտից վիրավորված ճապօնական մի սանիտար, չը նայելով կարմիր խաչի նշանին, գերի առնվեց:—Ճապօնական առաջնորդ անձերի վստահութեան արժանի հաշիւների համեմատ՝ Շախէի մօտ ռուսական բանակի աջ և ձախ թևերը վերջին օրերս ստացել են 30—40 հազար նոր ժամանակ զօրք: Նորեկ զօրքերի մեծ քանակութիւն նկատված է Սինմինտինի կողմերում:—Մովապետ Կամիմուրան իր շտաբով մեկնեց Տոկիօեց իր պաշտօնին՝ էսկադրայի վրա:—Պօրտ-Արտուրի շրջափակութեան ժամանակ ճապօնացիները ձեռբակալել են 23 նաւ, որոնք փորձում էին պատռել պաշարման գիծը. նըրանց թւումն են 13 ռուսական և 7 անգլիական նաւ: Վերջերս խլած ածուխի քանակութիւնը համարվում է 25,000 տոնն:

ԿՕԼՕՄԲՕ: 11 յունվարի: Այստեղ եկաւ եւրէկէ գերմանական ածխատար «Թօրսօւնեգ» նաւը, որ դուրս է եկել Տամատավայից: Նա հաղորդում է, թէ Մադագասկարի մօտ գտըն վում էին անգլիական երկու ածխատար նաւեր, բայց ռուսաց բալտեական նաւատորմը մօտ տեղերում չէր երևում:

ՆԻՒ ԵՕՐԿ: 10 յունվարի. Ֆիլադէլֆիական մի լրագիր ասում է, թէ Գերմանիայից դէպի Ռուսաստան պէտք է ուղարկվեն մեծ քանակութեամբ թնդանօթներ:

ԲԵՐԼԻՆ, 11 յունվարի: Լիւդվիգ Լէվէի զինագործարանը պատրաստեց ամենակարճ ժամանակամիջոցում 500 գնդացիրներ ռուսական զօրքի համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Պաշտօնական: Գեներալ-ադյուտանտ Կուրոպատկինի ամենահպատակ հեռագրերի պատճէնը՝ 1905 թ. յունվարի 10 ից. 1) «Այսօր, վաղ առաւօտեան խմացվեց, որ թշնամու առաջապահ զօրամասերը առաջ են շարժվում դէպի Սինմինչէնի գիւղը: Վերոյիշեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեան»: 2) «Ճապօնացիների առաջխաղացութիւնը դէպի Սինմինչէն դադարեց: Մեր առաջապահ զօրամասերը մի մասը յետ մղեց այս գիշեր ճապօնացիների կողմից երեք անգամ ձեռնարկված յարձակումը: Յետ մղված չորրորդ անգամ արդէն առաւօտեան՝ ճապօնացիները յետ նահանջեցին թողնելով երկու վիրաւոր: Յունվարի 8 ի գիշերը, կամաւորների հետախուզութեան ժամանակ սպանվեց պօդպօրուչիկ Նազարով, որի մարմինը ճապօնացիք գրաւեցին: Հինգ կամաւոր, ֆէլդֆէբէլ Ֆեօդօրովի առաջնորդութեամբ, յարձակվեցին ճապօնացիների վրա՝ օֆիցերի մարմինը խլելու դիտաւորութեամբ: Կարճ հրացանաձգութիւնից յետոյ՝ ճապօնացիները վայր ձգեցին դիակը և փախան: Էֆ էյտօր Րօզօվցեվ շտաբս կապիտան պօդպօրուչիկ Նազարովի մարմինը և միւսների օգնութեամբ յետ բերեց թշնամու կրակի տակ: Վերոյիշեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեան»:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.
(ա. օ.) 32—50

Բժիշկ Ա. Մխիթարեանց
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօվի, դեղատան կից: (ա. օ.) 5—80

Լոյս տեսաւ
ԼԷՕ
ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
(ՍԿԶԲԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ)
Տպված է Վենետիկում:
Գինը 1 ռուբլի 50 կոպէկ
Դիմել «Գուտտէնբէրգ» գրավաճառանոցին. книжный магазинъ «Гуттенбертъ». 1—10

«ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ»
գրախանութում վաճառվում են.
Յ. ՍՕԼՕՎԵԱՆԻ
հետեւեալ աշխատութիւնները.
«Կոտրված սիրտ», վէպ, 170 երես (սակ.) 40 կ.
«Մեռած ծովում», վէպ, 390 երես, 1 ր. — »
«Հարազատ գծեր», պատկերներ — 15 կ.
«Ղօնաղլուղս Թեաց», վօդէվիլ 1 ար. 2 պ. 20 »
Դիմել. Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. Галустянцу.
Астраханъ, Акиму Соловянцу. 1—5

ՇՔԵՂ
Լոյս տեսաւ «ՇՔԵՂ»-ի Ե. պրակը, տասը գեղարուեստական նկարներով, արժէ 1 ր. 20 կ. տասնեակով գնողին հատը 1 ռուբլի:
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
մի այլ գեղարուեստական ընտիր հրատարակութիւն տպագրված խաւաքարտի վրա (բրիստօլ կարտօն)
ՏԱԽՏԱԿ **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1905 Թ.
Տ. Սիրանոյշի 30-ամեայ բեմական գործունէութեան յիշատակին, 30X40 սմ. մեծութեամբ, զանազան դերերի մէջ և քաղաքացիական տարազով:
Արժէ Թիֆլիսում . . . հատը 20 կ.
Իսկ գաւառների համար . . » 25 »
(Գաւառից 10-ից պակաս պատուէրները չեն կատարվում),
իսկ 10-ից աւելին կը հաշւի հատը . 20 կ.
Ալբօմ և Օրացոյց միասին գնողին՝ Օրացոյցը կարժենայ . : . 10 »
Նպատակայարմար տօնական ընծայ կարող են լինել մեր Ալբօմները, Հայ գործիչների բաց նամակները (130 տեսակ—100 ով՝ 2 ր. 50 կ: իսկ 1000-ով՝ միայն 20 ր.), Օրացոյցը և այլ ընտիր գեղարուեստական հրատարակութիւնները: Շտապեցէք դիմել մեզ հետեւեալ հասցէով.
Тифлисъ, фототипія Гнуни—Маримъ. 12—15

ԳՈՒՏՏԵՆԲԷՐԳ
գրավաճառանոցում վաճառվում է
Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ
Պատկերաւոր այբբենարան բ. տպ: բարեզարդարված և կրկնապատիկ ճոխացրած մեծերի և փոքրերի համար: Մեծերի համար իբրև ինքնուսուցիչ:
Գինն է, կազմած, 25 կ., պօստի ծախսով 30 կ. 100 օրինակը 20 ռուբլի:
Նոյն տեղը ընդունվում է բոլոր հայերէն և ռուսերէն թերթերի բաժանորդագին՝ խմբագրական գներով:
ՆԱԵՒ
Յ. Դաղբաշեանի Ռուսերէնից-Հայերէնի բառարանի բաժանորդագրութիւն (պօստի ծախսով) 7 ր. —
Թիֆլիսում գրվողների համար . 6 » 50 կ.
Հայերէնից-Ռուս բառար. համար. 5 » — »
Ռուս. Հայեր. բառ. բաժան. համար 4 » — »
Դիմել. Тифлисъ, книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. Галустяну. 2—3

Տնային Բժշկարան
Կազմեց ակադեմիկ Ի. Ր. Թարխանօվ, հայերէն թարգ. բժ. Գ. Ս. Բաբեանի խմբագրութեամբ և յաւելուածներով, մ. ա. Բնախօսութիւն և անդամակազմութիւն 104 պատ. գինը 1 ր., մ. բ. Վարակիչ հիւանդութիւններ, ներքին, կաշու և վեներային, գեղարան և բառարան 1903 թ. գ. 1 ր. 60 կ.: Գումարով գնողներին և հաստատութիւններին զիջումն կը լինի: Դիմել Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ. (կ.) 15—25

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ձեռնարկութիւն Կայսերական թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի
Այսօր, չորեքշաբթի, յունվարի 12-ին համալսարանների ուսանողների և այլ դպրոցների սաներին օգնող Կովկասեան ընկերութեան միջոցները աւելացնելու համար, մասնակցութեամբ տ.տ. Վիկշեմսկայի, Դօնսկօյ-Էյխենվալդի, Օրելի, Նիկիտսկայի, Շիխուցկօյ-Մինչենկօի, Խարիտօնօվայի. պ.պ. Բօգդանօվիչի, Դօնսկու, Օբրազօվի, Սպերանսկու, Զալինսկու և Մուրատօվի:
Պարերը կը դնէ բալէտմէյստ Ե. Ի. Զիօվասսի Պրիմա-բալերինա Ե. Ս. Լենչեվսկայա:
Կը ներկայացվի
I ԿԱՐՄԷՆ, օպերա 4 գործ. երաժ. Բիզէի:
II Կօնցէրտային բաժին:
Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին:
Վաղը, հինգշաբթի, յունվարի 13 ին վրաց դրամատիկական ընկերութեան ներկայացում. բենեֆիս Ն. Մ. Գաբունիա Ցագարելիի, կը ներկայացվի I ՄԵՐ ԾԱՆՕԹՆԵՐԸ, 1 գործ. II ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԵԿՑՈՒՀԻ, դրամա 4 գործողութեամբ 5 պատկ. Ուրբաթ, յունվարի 14 ին կը ներկայացվի I ՄԱՆԴԱՐԻՆԻ ՈՐԴԻ. II ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՊԱՏԻՒ, III ՄՕՑԱՐՏ և ՍԱԼԻԵՐԻ: Շաբաթ, յունվարի 15 ին բենեֆիս Պ. Ի. Պօլուեանօվայի «ԵՎԳԷՆԻՑ ՕՆԷԳԻՆ»: Տեղերի գները սովորական են:
Շուտով կը կայանայ բենեֆիս ընդհանուր կասսայի գանձապահուհի Մ. Դ. Սորեշկօվայի, մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօյի ՊԻԿՕՎԱՅԱ ԴԱՄԱ:
Տոմսակները ծախվում են:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. Ա. Ստեփանեան
Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5—7, Վելեամինսկայեա փ. № 8.
ա. օ.

Երդուեալ հաւատարմատար
Ս. Ս. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԵԱՆՑԻ
„Практическое Руководство“
для составленія бумагъ по дѣламъ Гражданскаго Судопроизводства въ ЗАКАВКАЗСКОМЪ КРАѢ, изд. 1904 года“.
Գինն է 1 ռուբլի:
Վաճառվում է Թիֆլիսում. Կենտրօնական, Խիդդէկէլի և Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցներում: Հեղինակին դիմողներ՝ (Прис. повѣр. С. С. Меликъ-Адамову, Тифлисъ. Межевая ул., д. № 40) 10 օրինակից աւելի պահանջողները՝ ստանում են 20% զեղչ և ճանապարհածախս չեն վճարում: Ե. Չ. 19—30

III տարի. Ներկ. № 5. № 75.
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Արտիստական ընկերութեան թատրոնում
Հինգշաբթի, յունվարի 13-ին
Հայոց դրամատիքական ընկերութեան խումբը կը ներկայացնէ
I
ՎԱՆԻՒՇԻՆԻ ՋԱՒԱԿՆԵՐԸ
Դրամա 4 գործ. Ս. Նայդեօնօվի, Թարգմ. Յ. Աբէլեանի:
Մասնակցում են. օր. Ագամեան, տ. Ադնիւ, օր. Արուսեակ, տ.տ. Նոնիկեան, Զաբէլ, Զարիֆեան, Մայսուրեան, Մելիքեան, Վարդունի և օր. Քնարիկ. պ.պ. Աբէլեան, Զարիֆեան, Մամիկոնեան և Միրաղեան:
II
ՊԱՌԱՒՆԵՐԻՆ ԽՐԱՏ
Վօդէվիլ 1 գործ. հեղ. Մ. Տէր-Գրիգորեանցի: Մասնակցում են. տ.տ. Նոնիկեան, Մելիքեան. պ.պ. Աղէլխանեան, Անդրանիկ, Յարութիւնեան և Տէր-Դաւթեան:
Սկիզբն է ժամը 8 ին երեկոյեան:
Տեղերի գները պակասեցրած են:
Միւս ներկայացումը (աբօնըմէնտ 3) կը կայանայ երկուշաբթի, յունվարի 17-ին:
Րէժիսսեօր՝ Յ. Աբէլեան
Հերթապահ անդամ վարչութեան՝
1—2 Լ. Ա. Մանթաշեան

ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ
Շաբաթ, յունվարի 15-ին տեղի կունենայ
Պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ ՀԱՄԵՐԳԸ,
որի երրորդ բաժնում կը լինեն պարեր բեմի վրա:
Սկիզբն է 8½ ժամին երեկոյեան:
Տոմսակները (1 ր. 50 կ.-ից մինչև 20 կոպ) վաճառվում են Թատրօնի կասսայում:
Խմբական փորձերը կը լինեն ամսիս 12-ին և 14-ին նոյն Թատրօնում, երեկոյեան ժամ. 5-ն:
(ա. օ.) 3—6

Լոյս տեսաւ
Տօնական նուէր մեծերի ու փոքրերի համար
Րօբինզօն Կրուզօ
Թարգ. Օ. ԹԱՌԱՅԵԱՆՑ
(Շքեղ, ընդարձակ հրատարակութիւն, 29 գոյնզգոյն պատկերներով):
Գինն է 1 ռուբ. 25 կոպ.
Դիմել հայ գրավաճառներին: 3—5

ԲԱՑՎԱԾ Է **ՄՈՒՐՃ** ԱՄՍԱԳՐԻ
1905 Թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ կարելի է գրվել.
1) Խմբագրատանը (Ճավճավաձեան փողոց, տ. № 16), 2) «Գուտտենբերգ» և «Կենտրոնական» գրախանութներում, 3) «Прогрессъ» ծխ. խանութում (Գօլօվինսկիյ պր., «Ժողովարանի» տակ), 4) Հերմէս տպարանի գրասենեակում (Մադաթեան փողոց, № 15):
Կայսրութեան այլ տեղերից պէտք է դիմել. Тифлисъ, въ редакцію журнала «Мурчъ». Արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction de la revue «Moursch».
Բաժանորդագինը՝ տարեկան—10 ռուբլի Ռուսաստանում, 12 ռուբլի Արտասահման:
3—5

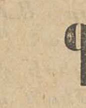

ԳՆԵՑԷՔ ՄԻԱՅՆ
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՎԱԾ
ԳԼԻՑԷՐԻՆԻ ՍԱՊՕՆ
Բրօկար եւ Ընկ.
(10) հաստատութեան 4—1ն

Բագուլայ բաժանմունքում
«Պարապետի վրա»
Եղբայրք ՄԷԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՑՆԵՐԻ
խանութում ստացված է մեծ քանակութեամբ ընծաների համար շքեղ արկղներ, երեխայի մկրտութեան համար զարդարված շապիկներ, պսակի սաբեր, փաղաններ, ծաղիկներ, մոմեր և այլն: Կանանց գլխի սաբեր, աղլուխներ, չքիլաներ, հաշեաներ: Շարունակ ստացվում են ձմեռվայ տաք ապրանքներ: Դրսի պատուէրները կատարվում են ճշգութեամբ:
(կ.չ.) 30—30

ԴԷՊՕ
ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց“
Պատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին տարազով պատրաստած հագուստներ:
Գները չափաւոր են և առանց սակարկութեան: (ա. օ.) 3—100